

MINISTERUL EDUCAȚIEI CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ

**MATERIALE ȘI TEHNICI UTILIZATE ÎN
CONSERVARE-RESTAURARE**

CICLUL INFERIOR AL LICEULUI

Clasa a X-a

**Curriculum diferențiat pentru filiera vocațională, profil artistic,
specializarea Conservare - restaurare bunuri culturale**

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. _____/_____*

București, 2009

Notă de prezentare

În perspectiva integrării României în structurile europene, în contextul declanșării prin ratificarea "*Convenției UNESCO pentru salvarea patrimoniului cultural material și imaterial*" a unui program guvernamental consensual cu textul Convenției, în condițiile accelerării procesului globalizării la scară planetară, proces care, în plan cultural, trebuie să genereze programe internaționale și naționale pentru prezervarea identității culturale a fiecărei națiuni și comunități etnice, structuri, instituții formale și informale, pentru o cunoaștere reciprocă, mai profundă, pentru cultivarea specificului și patrimoniului cultural și a respectului pentru identitatea și valorile culturale ale "celuilalt", un rol tot mai important îl joacă interesul pentru educație și promovarea valorilor. Patrimoniul cultural sub toate dimensiunile sale, scris și oral, material, monumental și obiectual, istoric și etnografic, tehnic și artistic, în procesul de educare a tinerilor de toate vârstele și din toate categoriile sociale și în procesul de formare și consolidare a unei conștiințe a propriei identități și a uneia comunitare, rolul muzeelor, a liceelor și a universităților de artă crește semnificativ în planul culturii și al educației.

Apreciind valoarea patrimoniului cultural românesc ca fiind reputat prin bogăție, vechime și diversitate, prin originalitatea creației și valoarea istorico-documentară care atestă vechimea unui popor și a unei civilizații care s-a născut pe acest pământ și s-a păstrat până astăzi ca mărturie a trecerii noastre prin istorie, avem obligația să promovăm proiecte culturale și educaționale durabile care să cointereneze autoritățile naționale, factorii educaționali și comunitățile locale, naționale și europene.

Luând act de aceste deziderate de interes național și internațional, se impun programe privind salvarea, conservarea, restaurarea și valorificarea superioară în plan spectacular și educațional a patrimoniului cultural și istoric de care dispune țara noastră .

Din perspectiva nevoii de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar, precum și valorificarea experienței pozitive privind proiectarea acestuia pornind de la competențe ca achiziții finale ale învățării , propunerea noastră de derulare a unei noi specializări în cadrul învățământului vocațional de artă, devine o necesitate prin finalitățile pe care și le propune, **adică integrarea educațională și ocupațională a unui număr mai ridicat de absolvenți ai nivelului preuniversitar de învățământ pe piața muncii, piață care la acest moment duce lipsă de mână de lucru mediu calificată în domeniul conservării-restaurării.**

Prezenta programă școlară a fost elaborată din perspectiva trecerii la modelul de proiectare curriculară centrat pe competențe. Adoptarea noului model de proiectare curriculară este determinată, pe de o parte, de nevoia de a realiza actualizarea formatului și unitatea concepției programelor școlare la nivelul învățământului preuniversitar, iar pe de altă parte, acest demers asigură acordarea cu dezvoltările curriculare actuale, centrate pe rezultate explicite și evaluabile ale învățării.

În acest sens, *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC)* conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un "profil de formare european" structurat pe opt domenii de competențe cheie:

- comunicare în limba maternă;
- comunicare în limbi străine
- competențe în matematică și competențe de bază în științe și tehnologii;

- competențe în utilizarea noilor tehnologii informaționale și de comunicație;
- a învăța să înveți;
- inițiativă și antreprenariat;
- sensibilizare culturală și exprimare artistică;
- competențe sociale și civice.

Competențele sunt definite ca ansambluri de cunoștințe, deprinderi și atitudini care urmează să fie formate până la finele celor patru ani de studiu în cadrul filierei vocaționale, specializarea restaurare-conservare bunuri culturale, necesare fiecărui individ pentru împlinire și dezvoltare personală, pentru cetățenie activă, incluziune socială și angajare pe piața muncii. Structurarea acestor competențe cheie se realizează vizând unele aspecte inter-și transdisciplinare, metacognitiv, realizabile prin contribuția mai multor arii curriculare.

Actuala programă școlară a urmărit valorizarea cadrului european al competențelor cheie la următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice.

Programa propusă se studiază pe parcursul a două ore pe săptămână în cadrul liceelor din filiera vocațională, profilul patrimoniu cultural artistic, specializarea conservare-restaurare clasa a IX-a.

Prin această disciplină elevii vor studia noțiuni introductive ce țin de domeniul conservării-restaurării, pentru a putea dobândi calificarea necesară practicării în condiții optime profesionale și legale a meseriei de conservator patrimonial. Aceste noțiuni definesc principiile, etapele, metodele de analiză, diagnostic și intervenție asupra obiectelor de patrimoniu cultural, precum și noțiuni de legislație ce privesc domeniul patrimonial.

În acest scop, se au în vedere noile concepții privind predarea și care au în vedere:

- orientarea opțiunilor didactice către strategii de pregătire a elevilor care să permită formarea unei personalități autonome și creative;
- formarea unei culturi generale în domeniu, cu elemente aplicative, care să permită o pregătire școlară pentru viața activă (profesională, socială, familială) postșcolară;
- orientarea și structurarea tematicii astfel încât să permită reducerea supraîncărcării elevilor și eliminarea informațiilor inutile și/sau ne semnificative pentru viața cotidiană.

Orientarea tematicii curriculumului este îndreptată spre:

- dezvoltarea capacităților de investigație științifică;
- folosirea unor metode și tehnici de lucru specifice conservării-restaurării de bunuri culturale;
- integrarea cunoștințelor în experiența de viață a elevilor;
- aplicarea cunoștințelor însușite în rezolvarea unor situații -problemă și luarea de decizii;
- formarea de deprinderi de muncă intelectuală și productivă;
- stimularea motivației pentru protecția patrimoniului cultural național și universal;
- utilizarea cunoștințelor însușite pentru prezervarea patrimoniului cultural.
- realizarea competențelor implicate în formarea de capacități și atitudini (capacități cognitive, de comunicare, de echilibru personal și afectiv, de acțiune și inserție socială);
- utilizarea formelor diverse de organizare a lecției în clasă, laboratoare de conservare, situri arheologice, observarea edificiilor patrimoniale, etc.;

- organizarea în structuri flexibile pentru a fi util, atât pentru autorii de manuale, cât și pentru profesori.

Prezenta programă se propune ca bază teoretică și practică a pregătirii în meseria de conservator - restaurator la nivelul clasei a X-a. Scopul disciplinei este de a insista asupra necesității cunoașterii principiilor, etapelor, metodelor de analiză, diagnostic și intervenție asupra obiectelor de patrimoniu cultural, precum și a noțiunilor de legislație ce privesc domeniul patrimonial.

Lucrările practice sunt obligatorii, fiind realizate integrat în lecții sau ca lecții de sine stătătoare.

Programele școlare sunt construite astfel, încât să nu îngrădească prin concepție sau mod de redactare, libertatea profesorului de a alege succesiunea temelor și metodele pe care le consideră adecvate.

Criteriul de asigurare al calității actului de predare-învățare-evaluare este reprezentat de realizarea competențelor specifice, la sfârșitul fiecărui an și a celor generale la finele ciclului de învățământ.

Proiectarea activității didactice, elaborarea manualelor școlare alternative, este bine să fie precedată de lecturarea integrală a programei școlare și de urmărirea logicii interne a acesteia. În cadrul programei, fiecărei competențe generale îi sunt asociate competențe specifice. Atingerea competențelor specifice se face cu ajutorul conținuturilor. Strategiile de lucru trebuie să țină seama de experiența elevilor și să permită valorizarea pozitivă a acesteia.

Pentru valorizarea competențelor cheie și asigurarea transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca strategiile didactice utilizate în predarea *MATERIALELOR ȘI TEHNICILOR UTILIZATE ÎN CONSERVARE-RESTAURARE* să pună accent pe construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerență și abordări inter-și transdisciplinare.

Prezenta programă este valabilă și pentru unitățile de învățământ cu predare în limbile minorităților naționale.

Programa școlară pentru disciplina *MATERIALE ȘI TEHNICI UTILIZATE ÎN CONSERVARE-RESTAURARE* vizează valorizarea competenței cheie "competențe în matematică și competențe de bază în științe și tehnologii", adresându-se direct domeniului specific de cunoaștere și indirect valorizând alte competențe cheie: sensibilizare culturală și exprimare artistică, competențe sociale și civice, inițiativă și antreprenoriat și nu în ultimul rând, a învăța să înveți. Astfel, se asigură transferabilitatea competențelor cheie, prin deschiderea către abordări inter- și transdisciplinare în interiorul mai multor arii curriculare și discipline de studiu.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrate pe competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare are următoarea structură:

- **Notă de prezentare**, în care se detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a

evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;

- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică și afectiv- atitudinală urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal. Realizarea lor concretă derivă din activitatea didactică permanentă a profesorului, constituind un element implicit al acesteia.
- **Competențe specifice – conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare. Exemplele de activități de învățare sunt construite astfel încât să pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii adecvate contextelor de învățare.

COMPETENȚE GENERALE

1. Receptarea informațiilor specifice activității de conservare-restaurare a bunurilor culturale.
2. Utilizarea de algoritmi în scopul implementării tehnicilor de conservare-restaurare a bunurilor culturale.
3. Transferarea și integrarea cunoștințelor și a tehnicilor de lucru specifice conservării - restaurării de bunuri culturale în contextul unor situații noi.
4. Comunicarea scrisă și orală prin valorificarea limbajului specific.

VALORI ȘI ATITUDINI

- Respect pentru adevăr și rigurozitate;
- Încredere în adevărurile științifice și în aprecierea critică a limitelor acestora;
- Disponibilitate de ameliorare a propriei performanțe;
- Inițiativă personală;
- Interes și curiozitate;
- Spirit critic și autocritic;
- Scepticism față de generalizări care nu sunt bazate pe observații verificabile/repetabile;
- Disponibilitate de a-și modifica punctele de vedere atunci când sunt prezentate fapte noi;
- Deschidere și dispoziție de a asculta părerile celorlalți;
- Dorința de informare și afirmare;
- Respect pentru argumentația științifică;
- Interes pentru explorarea diferitelor modalități de comunicare, inclusiv pentru cele furnizate de TIC;
- Aprecierea critică a raportului între beneficii și efectele indezirabile ale aplicării tehnologiilor;
- Grijă față de propria persoană, față de ceilalți și față de mediu.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

Competențe specifice	Conținuturi
<p>1.1. Recunoașterea conceptelor din domeniul restaurării</p> <p>1.2. Diferențierea activității de conservare de cea de restaurare</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aspecte generale despre tehnicile folosite în conservare-restaurare: <ul style="list-style-type: none"> - definiții - clasificări
<p>2.1. Cunoașterea principalelor operații specifice de conservare- restaurare a obiectelor de patrimoniu</p> <p>2.2. Identificarea tehnicilor utilizate în tratamentele de conservare-restaurare funcție de materialul suport</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tehnici de conservare- restaurare a lemnului • Tehnici de conservare-restaurare a icoanelor pe lemn • Tehnici de conservare-restaurare a obiectelor de patrimoniu pe suport colagenic • Tehnici de conservare-restaurare a obiectelor de patrimoniu pe suport metalic • Tehnici de conservare-restaurare a patrimoniului din ceramică, sticlă și porțelan
<p>3.1 .Identificarea tratamentelor profilactice funcție de tipurile de degradări specifice materialului suport</p> <p>3.2. Diferențierea tipurilor de tratamente în funcție de materialele ce compun obiectul de patrimoniu</p>	
<p>4.1. Utilizarea terminologiei specifice domeniului conservării- restaurării</p> <p>4.2. Utilizarea surselor bibliografice în elaborarea unei lucrări de sinteză</p>	<p>- Toate conținuturile</p> <ul style="list-style-type: none"> • Evoluția istorică a tehnicilor de conservare-restaurare: definiții, clasificări <p>- Studiu de caz</p>

CONȚINUTURI

1. *Evoluția istorică a tehnicilor de conservare- restaurare: definiții, clasificări.*

2. *Tehnici de conservare-restaurare a lemnului*

- 2.1. Curățirea
- 2.2. Uscarea
- 2.3. Combaterea biodăunătorilor
- 2.4. Ignifugarea
- 2.5. Stabilizare dimensională
- 2.6. Hidrofugarea
- 2.7. Îndepărtarea adaosurilor
- 2.8. Metode speciale de tratament
- 2.9. Consolidarea
- 2.10. Întregirea și reconstituirea formei
- 2.11. Reintegrarea cromatică
- 2.12. Operații de finisare

3. *Tehnici de conservare-restaurare a icoanelor pe lemn*

- 3.1. Tehnica de execuție a icoanelor pe lemn
- 3.2. Metodologia de conservare-restaurare a stratului pictural
 - 3.2.1. Consolidarea profilactică
 - 3.2.2. Curățirea
 - 3.2.3. Consolidarea definitivă
 - 3.2.4. Stoparea atacului biologic
 - 3.2.5. Chituirea
 - 3.2.6. Reconstituirea cromatică
 - 3.2.7. Peliculizarea de protecție

4. *Tehnici și tehnologii de conservare-restaurare a suporturilor papetare*

- 4.1. Fluxul de restaurare
- 4.2. Curățirea
- 4.3. Tratamente umede cu pastă de lemn
- 4.4. Fixarea materialelor de scriere
- 4.5. Neutralizarea hârtiei (dezacidificarea)
- 4.6. Albirea hârtiei
- 4.7. Îndepărtarea adezivilor pe bază de proteină
- 4.8. Reînclieierea hârtiei
- 4.9. Tehnici manuale de consolidare a hârtiei
- 4.10. Tehnici mecanizate de consolidare

5 *Tehnici de conservare-restaurare a obiectelor de patrimoniu pe suport colagenic*

- 5.1. Tehnici și tehnologii de conservare-restaurare a pergamentului
 - 5.1.1 Curățirea
 - 5.1.2. Utilizarea agenților de albire
 - 5.1.3. Îndepărtarea petelor produse de umezeală
 - 5.1.4. Neutralizarea acidității
 - 5.1.5. Tratarea petelor de grăsime și îndepărtarea grăsimilor în exces
 - 5.1.6. Operații reparatorii ale pergamentului
 - 5.1.7. Materiale folosite pentru aplicarea de petece pentru laminare

5.2. Tehnici și tehnologii de conservare-restaurare a obiectelor de patrimoniu pe suport din piele

- 5.2.1. Fluxul de restaurare
- 5.2.2. Tratamente de curățare
- 5.2.3. Degresarea
- 5.2.4. Tratamente de hidratare-emolierie
- 5.2.5. Tratarea petelor de grăsime și îndepărtarea grăsimilor în exces

6. *Tehnici de conservare-restaurare a obiectelor de patrimoniu pe suport textil*

- 6.1. Fluxul de restaurare
- 6.2. Tratamente de curățare a textilelor
- 6.3. Tratamente de hidratare-emolierie
- 6.4. Consolidarea pe suport
- 6.5. Reasamblarea
- 6.6. Dublarea
- 6.7. Conservarea și restaurarea textilelor arheologice

7. *Tehnici de conservare- restaurare a obiectelor de patrimoniu pe suport metalic*

- 7.1. Curățarea pieselor arheologice și a obiectelor vechi din metal
 - 7.1.1. Curatarea mecanica
 - 7.1.2. Curatarea chimica
 - 7.1.3. Curatarea electrochimica
 - 7.1.4. Curatarea prin procese de schimb ionic
 - 7.1.5. Curatarea prin reducere termica
 - 7.1.6. Curatarea cu raza laser si cu plasma
- 7.2. Restaurarea pieselor arheologice metalice cu stare de conservare precara
 - 7.2.1. Refacerea si consolidarea structurala
 - 7.2.2. Tipologia degradărilor și deteriorărilor obiectelor metalice vechi
 - 7.2.3. Operatii de refacere a structurii
 - 7.2.4. Consolidarea
 - 7.2.5. Chituirea si plombarea
 - 7.2.6. Impregnarea obiectelor

8. *Tehnici de conservare-restaurare a patrimoniului din ceramică, sticlă și porțelan*

- 8.1. Cauzele degradării ceramicii arheologice
 - 8.1.1. Vicii tehnologice
 - 8.1.2. Condițiile de zăcere
 - 8.1.3. Accidentele de epocă
- 8.2. Metode și tehnici de impregnare
- 8.3. Metode de curățare a ceramicii
- 8.4. Completarea părților lipsă

LUCRĂRI PRACTICE

- Studiul cu ajutorul microscopului optic a biodegradărilor obiectelor de patrimoniu.
- Experiențe simple pentru identificarea factorilor dăunători.
- Observații asupra diferitelor tipuri de micro și macro- biodăunători.

- Observații de lungă durată asupra influenței factorilor de mediu asupra stării de sănătate a bunurilor culturale.
- Activități practice de măsurare a factorilor de microclimat.
- Observații asupra diferitor tipuri de degradări.

SUGESTII METODOLOGICE

Disciplina de specializare *MATERIALE ȘI TEHNICI UTILIZATE ÎN CONSERVARE-RESTAURARE* pentru ciclul liceal, nivel inferior, are ca finalitate înțelegerea și asimilarea noțiunilor, conceptelor, principiilor și procedurilor științifice și aplicarea lor în diverse situații de conservare a bunurilor culturale.

În vederea valorizării competențelor cheie și a asigurării transferabilității la nivelul activității educaționale, se recomandă ca **strategiile didactice** utilizate în predarea disciplinei să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat; coerență și abordări inter și transdisciplinare.

Strategiile didactice utilizate vor orienta elevii spre activități de investigare a structurilor, fenomenelor și a proceselor care determină degradarea obiectelor de patrimoniu și metodele de conservare și restaurare a acestora.

În scopul dezvoltării la elevi a competențelor de investigare științifică și de cercetare, profesorii de specialitate vor folosi în procesul de predare/învățare/evaluare, următoarele metode:

1. **Învățarea prin descoperire** are ca rezultat achiziții trainice și dezvoltă imaginația. Presupune inițierea elevilor în activități de investigație în care elevii sunt puși în situații concrete de formulare de

ipoteze, documentare în domeniul respectiv, realizarea unui experiment, interpretarea datelor, formularea de concluzii și prezentare a acestora în diferite forme (scris, oral, grafic). Se poate realiza pe următoarele

căi: inductivă (de la particular, concret la general), deductivă (de la general la particular), transductivă (prin analogie între sisteme sau componente ale acestora).

2. **Problematizarea** pune elevul în situația de a soluționa, prin activitate proprie de cercetare, o anumită problemă care îi stimulează curiozitatea și care îl incită la căutări, dezvoltând scheme operatorii ale gândirii divergente.

3. **Experimentul**, ca metodă de învățare, poate fi aplicat cu succes alături de descoperire și de problematizare asigurând astfel, prin provocarea unor procese sau fenomene, cunoașterea directă, nemijlocită a factorilor de degradare.

4. **Algoritmizarea** asigură însușirea și aplicarea unor scheme logice de desfășurare a activităților teoretice și practice. Este importantă pentru a face trecerea de la parcurgerea unor căi deja cunoscute, la dezvoltarea propriilor căutări și cercetări.

5. **Dezbaterea și asaltul de idei** permit dobândirea de către elevi a cunoștințelor de specialitate, afirmarea opiniilor personale, dezvoltă spiritul de cooperare, creativitatea, spiritul critic și stimulează spontaneitatea.

6. **Studiul de caz** presupune analiza și dezbaterile unor situații-problemă întâlnite în practică asigură apropierea învățării de contextul extrașcolar.

7. **Proiectul** stimulează elevii să realizeze investigații în laborator pe o anumită temă, să elaboreze lucrări științifice pentru simpozioane, cercuri, sesiuni de comunicări științifice. Proiectul, individual sau de grup, oferă oportunitatea educației pentru cunoașterea și respectarea valorilor și a bunurilor patrimoniale.

Competențele specifice vor fi concretizate, în cadrul fiecărei ore, prin activități de învățare corespunzătoare conținutului și opțiunilor profesorului asupra tipului de lecție.

Actuala programă școlară valorifică **exemple de activități de învățare**, oferind un sprijin concret în elaborare strategiilor de predare care să permită o reală centrare a actului educațional pe experiența de învățare. Activitățile de învățare trebuie astfel construite încât să se pornească de la experiența concretă a elevului și să se integreze unor strategii didactice adecvate diferitor contexte de învățare.

Pentru formarea competențelor specifice, se recomandă utilizarea următoarelor activități de învățare:

- recunoașterea unor tipuri de degradări;
- identificarea și utilizarea unor surse variate de informare/documentare: atlase, albume, enciclopedii, determinatoare, internet, culegeri de texte consacrate, reviste, mijloace video, bănci de date, dicționare, etc.;
- extragerea, inserarea și interpretarea informației din și în: taele, scheme, grafice, diagrame, fragmente de text, albume tematice, internet, reviste, etc.;
- realizarea transferului de informație prin conexiuni intradisciplinare, interdisciplinare și transcureculare, pentru studierea fenomenelor de degradare a bunurilor culturale;
- imaginarea unor situații- problemă și rezolvarea lor;
- formularea de întrebări și răspunsuri adecvate;
- folosirea instrumentelor, a substanțelor și a aparaturii de laborator, potrivite contextului experimental;
- observarea și aprecierea importanței factorilor de mediu în contextul disciplinei studiate;
- interpretarea rezultatelor experimentale;
- recunoașterea factorilor care au determinat degradările studiate;
- compararea acțiunii diferitor tipuri de agenți dăunători
- luarea de decizii și justificarea opțiunii privind atitudinea și acțiunea proprie legată de protecția și prevenția degradărilor obiectelor de patrimoniu;
- măsurări de parametri în cazul studierii obiectelor de patrimoniu;
- eprezentări complexe prin desen a structurilor studiate;
- efectuarea de vizite de studiu și documentare în diferite locații arheologice, muzeale, laboratoare de specialitate.

În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizare a cu preponderență a evaluării continue, formative. Procesul de evaluare va îmbina formele tradiționale (probe orale, probe scrise, probe practice) cu cele complementare (proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și comportamentului elevului) și va pune accent pe:

-corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;

- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale.

Evaluarea elevilor se va realiza pe baza competențelor specifice și a conținuturilor asociate, prevăzute de programa școlară. De exemplu:

- selectarea răspunsului corect;
- asocierea între: noțiuni, enunțuri, etc. incluse în coloane diferite;
- completarea propozițiilor, desenelor, schemelor lacunare, etc.;

- itemi de tipul adevărat sau fals;
- întrebări structurate;
- rezolvarea de probleme;
- eseuri structurate;
- realizarea de referate, portofolii, proiecte;
- formularea de ipoteze sau concluzii ;
- realizarea unui plan de investigație;
- rezolvarea de fișe pentru aplicații practice.

În vederea unei mai bune organizări a procesului de predare-învățare-evaluare și pentru orientarea cadrelor didactice în elaborarea proiectării didactice, propunem următoarea rubrică:

Liceul: _____ Elev...../Clasa..... /Nr. de ore săpt....
 Disciplina: _____ Anul școlar.....
 Profesor:.....

Competențe specifice	Conținuturi (detalii)	Activități de învățare	Resurse	Evaluare	Observații

Pentru o mai flexibilă selecție datorată specificului învățământului vocațional, prezentăm trei modele de structuri ale desfășurării activității didactice propriu-zise:

Model A

Etapele lecției	Obiective operaționale	Activități de predare	Strategii didactice	Activități de învățare	Instrumente de evaluare	Observații

Model B

Etapele lecției	Obiective operaționale	Conținuturi esențiale	Strategii didactice	Sarcini de predare-învățare-evaluare	Observații

Model C

Etapele lecției	Obiective operaționale	Strategii de predare	Strategii de învățare	Strategii didactice utilizate	Instrumente de evaluare	Obsevații
		Activitatea cadrului didactic	Activitatea elevului			

LISTA DE TERMENI DE SPECIALITATE

1. **Conservare** - preocuparea de bază a cercetărilor actuale ce însumează întreaga activitate de descoperire și aplicare a celor mai potrivite mijloace pentru protejarea bunurilor culturale de acțiunea factorilor dăunători din natură sau de deteriorările produse de oameni
2. **Restaurarea** - disciplină care se ocupă cu restabilirea semnificației originale a operei pierdută parțial sau estompată în timp și consolidarea suportului, în cel mai deplin respect față de autenticitatea și integritatea obiectului, care trebuie transmisă așa cum a fost creată de autor.
3. **Alterarea** reprezintă procesul de degradare microstructurală a unor elemente componente, cu modificarea naturii lor, sub influența factorilor chimici și microbiologici
4. **Fisura** reprezintă o distrucție structurală direcționată(longitudinală, transversală sau radială)în zone intercrystaline,interfazice sau al interfețe cu puncte de minimă rezistență sub acțiunea unor forțe fizico –mecanice

5. **Craclurile** sunt fisuri de suprafață, care străbat în funcție de mecanism, unul sau mai multe straturi.
6. **Consolidarea** cuprinde o serie de operații și procese de refacere a elementelor structurale pentru a mări capacitatea de rezistență la acțiunea anumitor factori externi sau exogeni
7. **Stabilizarea** se referă la oprirea (stoparea) proceselor de deteriorare și de degradare.
8. **Integrarea** este intervenția sau ansamblul de acțiuni prin care bunul de patrimoniu este readus în forma inițială nu numai prin redispunerea elementelor lui în ordinea avută inițial (originară), dar și prin completarea elementelor părților lipsă
9. **Întregirea** reprezintă readucerea unui bun de patrimoniu nu numai la forma inițială, dar și în ansamblul din care a făcut parte inițial.
10. **Restituirea** reprezintă revenirea la forma inițială a unui bun de patrimoniu, care are încă toate elementele, dar dispuse în altă ordine decât cea originală.
11. **Completarea** este operația prin care se înlocuiesc părțile lipsă sau cele cu degradare sau deteriorare ireversibilă, care datorită stării precare de conservare (de obicei sub 5 %) nu și mai pot îndeplini funcția.
12. **Copia** poate reprezenta o replică științifică, când caracteristicile generale și de detaliu (structural-funcționale sau tehnice, stilistice, ideatice și formale, repetate după un unicat, sunt comparabile cu originalul, în condițiile unei rigori deosebite în ceea ce privește respectarea și repetarea, inclusiv în expresivitatea, a elementelor originalului.
13. **Replica științifică** este utilizată în activitățile didactice, în cercetare și de foarte multe ori în expuneri muzeale, mai ales atunci când originalul face parte din categoria bunurilor de patrimoniu cu valoare deosebită, aflate în stadiile cele mai avansate de deteriorare (respectiv nivelul I de conservare) și nu este permisă expunerea.
14. **Patina** desemnează fenomenele de suprafață datorate îmbătrânirii:
15. **Bunul cultural** este un produs al procesului de creație materială și/sau spirituală, unitatea de bază, ireductibilă, în jurul căreia se țese specificul activității de muzeu. Bunul cultural are depozitat în el o cantitate de informație care devine, în condițiile evaluării calificate, valoare culturală.
16. **Patrimoniu cultural național** cuprinde bunurile cu valoare deosebită istorică, artistică sau documentară care reprezintă mărturii importante privind dezvoltarea istorică a poporului român și a omenirii în general sau evoluția mediului natural, inclusiv cele din aceste categorii alcătuite din metale și pietre prețioase.
17. **Tezaurul patrimoniului cultural** alcătuit din bunuri culturale de valoare excepțională pentru umanitate;
18. **Fondul patrimoniului cultural** este alcătuit din bunuri culturale cu valoare deosebită pentru.
19. **Clasarea** este procedura de stabilire a bunurilor culturale mobile care fac parte din categoriile juridice ale patrimoniului cultural național mobil, tezaur și fond
20. **Colecția** este criteriul de organizare a bunurilor pe domenii pe baza unor criterii comune.

Autorii programei școlare:

Prof. dr. Lucia Crinela Gorgăneanu

(coord.)

Conf. univ. dr. Doina Creangă

Prof. Camelia Rusu-Sadovei

Prof. Sabina Elena Roman

Centrul Național pentru Curriculum și Evaluare
în Învățământul Preuniversitar – MECI

Universitatea Ștefan cel Mare, Facultatea de
Istorie și Muzeologie, Suceava

Colegiul de Artă Ciprian Porumbescu, Suceava

Colegiul de Artă Ciprian Porumbescu, Suceava